

20 TEMMUZ 1974

KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI'NIN

50. YILDÖNÜMÜ KUTLU OLSUN!

E. Büyükelçi Yiğit Alpogan

Danışman, Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM)

Geçtiğimiz 20 Temmuz'da, Türkiye'nin uluslararası antlaşmalardan kaynaklanan haklarını kullanarak gerçekleştirdiği mutlu Barış Harekâtı'mızın 50. Yıldönümünü kutladık.

Harekâtla Kıbrıs Adası'nda bugünkü sınırlar belirlenmiş, Yunan ve Kıbrıs Rum tarafının 1950'lerden beri sürdürdüğü Ada'nın tümüne fiilen hâkim olmak hedefi hüsrana uğratılmıştır. Kıbrıs Türk tarafına azınlık konumundan başka bir statü tanımamak ve hatta zaman içerisinde eriterek Ada'yı bir elen adası yapmak yönündeki gayrimeşru emellerine dur denilmiştir. Bir başka açıdan bakıldığında Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanmasını takiben istikrarlı bir şekilde sürdürdüğü

"Türkiye aleyhine genişleme" siyaseti de sonlandırılmıştır. Yunanistan bu siyaseti çerçevesinde 19. yüzyıldan bu yana ülkemiz aleyhine beş kez genişlemiş, 6.aşama olan ENOSİS yani Kıbrıs Adası'nın da ele geçirilmesi hedefi Barış Harekâtı'mızla başarısızlığa uğratılmıştır.

Kıbrıs Adası'nın tarihinde bir dönüm noktası olan 1974 Harekâtı'nın tarihi çerçevesine oturtulması açısından cereyan tarzı üzerinde kısaca durulması yararlı olacaktır. Harekât, yerli ve yabancı hemen tüm askeri tarih yazarları ve stratejler tarafından şimdiye kadar yapılan ve başarılı bulunan

çıkartma-indirme harekâtları arasında sayılmaktadır. Türk Silahlı Kuvvetleri ve Kıbrıs Türk mücahitleri tarafından iki safhada icra edilen harekâtın ilk bölümü 20-22 Temmuz 1974 tarihlerinde gerçekleşmiştir. Türk Kuvvetleri Girne yakınlarında başarılı bir şekilde Kıbrıs'a çıkmış, eşzamanlı olarak Beşparmak Dağları'na havadan indirme yapılmıştır. Türk Kuvvetleri Kıbrıs Türk mücahit güçleriyle buluşarak öncelikle Girne-Lefkoşa karayolunun emniyetini sağlamıştır. Bu köprübaşının tesisini takiben Birleşmiş Milletler'in ateşkes çağrılarına uyulmuş ve arazideki durumun konsolidasyonu gerçekleştirilmiştir. Cenevre'de başlatılmış olan ve garantör güçler olarak Türkiye, Yunanistan ve İngiltere'nin katıldığı konferansın bir sonuç vermeyeceğinin anlaşılması üzerine, Ada'nın muhtelif yerlerine dağılmış bir şekilde yaşayan Kıbrıs Türk toplumunun güvenliği açısından Kıbrıslı Rum çetelerin arz ettiği tehlikeler de göz önünde tutularak 14-16 Ağustos 1974 tarihlerinde harekâtın ikinci safhasına geçilmiştir. Sonuçta, bugün temas hattı olarak anılan, aynı zamanda Ada'daki iki devletin sınırını teşkil eden çizgi çizilmiştir.

Harekâtın icrasında Türk Silahlı Kuvvetleri birlikleri başat bir rol oynamakla beraber, Kıbrıslı Türk mücahitler de kayda değer fedakârlıklar ve kahramanlıklar göstermişlerdir. Bu vesile ile her iki harekâta da gözünü kırpmadan ölüme giden Türk ve Kıbrıslı Türk savaşçılarımıza Tanrı'dan rahmet diliyor, gazilerimizi de hayırla yadediyoruz.

Bu noktada, Yunan-Kıbrıs Rum ikilisinin adeta bir çıban başı haline getirdikleri, nihayetinde 1974 Temmuz'unda savaşa müncer olan Kıbrıs meselesinin temel birkaç unsurunun, tarihi perspektif içerisinde hatırlanmasında yarar olacaktır:

- Anadolu Yarımadasının coğrafi bir uzantısı olan Kıbrıs Adası 1571'den 1878'e kadar Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçası olmuştur. Yunan iddialarına rağmen, Kıbrıs tarihte hiç bir zaman Yunan olmamıştır. Ada'yı Osmanlılar Venedik'ten almışlardır. 1571'den bu yana Kıbrıs'ın nüfus yapısı belli başlı iki toplumdur, Müslüman Türkler ve Ortodoks Rumlardan oluşmuştur.
- İstanbul'da 4 Haziran 1878'de Osmanlı İmparatorluğu ile Büyük Britanya arasında Çarlık Rusya'sına karşı imzalanan savunma anlaşması ile Osmanlı İmparatorluğu Kıbrıs Adası'nın idaresini geçici olarak İngiltere'ye bırakmıştır. Ada Türk egemenliğinde kalmaya devam etmiştir.
- Osmanlı İmparatorluğu, 1914 yılında Almanya'nın yanında I. Dünya Savaşı'na girince Kıbrıs Adası, karşı ittifakta yer alan İngiltere tarafından ilhak edilmiştir.
- 1918 yılında I. Dünya Savaşı'nın sona ermesini izleyen dönemde, Ulusal Kurtuluş Savaşımız zaferle sonuçlanmış ve 1923 yılında Lozan Antlaşması imzalanmıştır. Türkiye ve Yunanistan

Lozan'da Kıbrıs'ın İngiliz egemenliğinde kalması üzerinde anlaşmışlardır.

- Lozan'ı takiben Kıbrıs'taki Rum Ortodoks Kilisesi 1878'de başlatmış olduğu "Kıbrıs'ın Yunanistan'a İlhakı" (ENOSİS) kampanyasına dönmüş ve 1931 yılından itibaren İngiltere'ye başkaldırmıştır. EOKA örgütünün kurulması ile İngiliz yönetimini hedef alan, ancak aslında ENOSİS'i gerçekleştirmeyi amaçlayan terör eylemleri başlamıştır. Terör eylemlerinin Kıbrıs Türk toplumunu da hedef alması gecikmemiştir.
- İngiltere, Kıbrıs'taki çıkarlarını göz önünde tutarak Ada'nın Yunanistan'a ilhakı gayretlerine karşı çıkmıştır. Bununla beraber, Ada'da Kıbrıs Rum-Yunan ikilisinin sürdürdüğü terör devam etmiş ve giderek toplumlar arası çatışmaya dönüşmüştür. Çatışmalar Haziran-Temmuz 1958 döneminde zirveye çıkmıştır.
- Dönem, aynı zamanda sömürgeciliğin tasfiye edilmesi sürecinin başladığı dönemdir. İngiltere de Ada üzerindeki egemenliğinden vazgeçmeye karar vermiştir. İlgili taraflarca (Kıbrıs'taki iki

toplum ve anavatanları) varılacak bir anlaşmayı reddetmeyeceğini ilan etmiştir.

- Bu gelişmeler 16 Ağustos 1960 tarihinde Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kurulmasını sağlayan süreci başlatmıştır. 11 Şubat 1959'da Zürih ve hemen ardından Londra Antlaşması imzalanmıştır.
- Ne yazık ki kurulan yeni devlet bitmek tükenmez Kıbrıs Rum-Yunan hırs ve ihtirasları nedeniyle ancak 1963 kanlı Noel olaylarına kadar yaşayabilmiştir. O tarihte Kıbrıs Rum-Yunan ikilisinin Kıbrıs Türk toplumunu yok etmek amacıyla başlattığı saldırılar yeni devletin sonunu getirmiştir.
- O tarihten bu yana Kıbrıs'ta meşru bir hükümet bulunmamaktadır. Bu bağlamda Kıbrıs Rum tarafı Kıbrıslı Türkleri bütün devlet mekanizmasından dışlamıştır. Başlatılan silahlı saldırılar sonucunda Kıbrıslı Rumlar 103 Türk köyünü ele geçirmiş, 25.000 Kıbrıslı Türk göçmen olmuş ve çadır kentlerde yaşamaya mecbur bırakılmıştır.

- Kıbrıs sorunu o günlerden beri çeşitli safhalardan geçerek devam edegelmektedir. Kıbrıs Rum-Yunan ikilisinin hedefi Ada'nın tamamını ele geçirmektir. Oysa Ada'nın gerçekleri ortadadır. Ada'da iki ayrı halk, iki ayrı devlet, iki ayrı demokrasi vardır. Kıbrıslı Rumlar Kıbrıs Türk tarafının da eşit haklara sahip bir varlık olduğunu kabule yanaşmamaktadır. Oysa, Kıbrıs Türk tarafının egemen eşitliğini ve eşit uluslararası statüsünü kabul etmek zorundadırlar. Aksi halde halkların birlikte yaşaması ve böylece Kıbrıs sorununun sona ermesi mümkün olmayacaktır.
- 1974 Kıbrıs Barış Harekâtımıza da 50 yıl önce, Kıbrıs Rum-Yunan ikilisinin Ada'da darbe yaparak terörist Nikos Sampson'u iş başına getirmesi ve Cumhurbaşkanı ilan etmesi üzerine karar verilmiştir. Bu gelişme Kıbrıs'taki gelişmeleri endişe ile takip etmekte olan Türk Hükümeti için bardağı taşıran damla olmuştur. Karşı tarafın Ada'daki Türk toplumunu fiilen yok etme niyetlerini dikkate alan Ecevit hükümeti Türk tarafının barışçı niyetlerini de ortaya koyarak "Barış Harekâtı" nı başlatmıştır. Her iki toplum o zamandan beri kendi devletlerinin sınırları içerisinde, yan yana ancak ayrı ayrı yaşamaktadırlar. Eski gerginlik günleri geride kalmıştır. 50 yıldır Ada'da kimsenin burnu bile kanamamıştır.
- Barış Harekâtımızı takiben kendi bölgesinde önce Otonom Kıbrıs Türk Yönetimi (1974-1975),

ardından Kıbrıs Türk Federe Devleti (1975-1983) kimliğinde teşkilatlanan Kıbrıs Türk toplumu, Kasım 1983'den bu yana Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti olarak Türkiye'nin etkin ve fiili garantisini altında bağımsız ve egemen bir devlet olarak yaşamaya devam etmektedir.

Kıbrıs sorununu çözüm çabaları Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin gözetiminde dönem dönem sürmüştür. Geçen 60 yılda bulunan çözüm formüllerinin tümü Kıbrıs Rum-Yunan ikilisi tarafından hep reddedilmiştir. Çözüm arama sürecinde artık yolun sonuna gelinmiştir. İki taraf arasında ortak bir zemin bulunmadığı anlaşılmıştır. Kıbrıs Rum-Yunan tarafı uzlaşmaz tutumundan vazgeçmediği sürece, Kıbrıs'ta yeniden bir ortaklık devleti kurulması mümkün olmayacaktır. Artık karşı tarafın gerçekleri görmesi ve akıl ve basiretin hakim olduğu bir tutumu süratle benimseyerek Kıbrıs'ta iki tarafın egemen eşitliği ve eşit uluslararası statüsü esasına dayalı iki devletli çözüm modelini kabul etmesi zamanı gelmiştir. Ateş çemberinin giderek genişlediği bölgede Kıbrıs/Rum-Yunan ikilisinin sorumluluklarının bilincine süratle varması ve hayalperest, kaprisli yaklaşımları bir yana bırakması gerekmektedir. İki devletli çözümün 60 yıllık uğraştan sonra varılabilecek tek barışçı hedef olduğunun daha fazla gecikmeden anlaşılması ve içselleştirilmesi yararlı olacaktır. Kıbrıs'ta barışa ulaşılması çabalarında Türkiye, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne her alanda desteğini şimdiye kadar olduğu gibi sürdürmeye devam edecektir.